

Pytajność jako jedna z kompetencji komunikacyjnych dziecka

Dzieci zadają wiele pytań. Inspiracją do ich zadawania mogą być codzienne sytuacje czy też własne refleksje.

Rozwijając się, dziecko potrafi zadawać cały szereg pytań. Ciekawy jest tego, co wydaje mu się niezrozumiałe po pierwszej odpowiedzi, naprowadzając się jednocześnie na jakiś nowy tok myślenia. Stawia wówczas różne założenia i pragnie przekonać się o ich prawdziwości. J. Piaget za szczególnie ważne uznał pytania typu *dlaczego?* Są to pytania odnoszące się do wyjaśnienia przyczynowego, motywacji i uzasadnienia. Według badacza, występowanie tego typu pytań może mieć związek z ważnymi zmianami w toku poznania. Mianowicie z rozróżnieniem tego co jest rzeczywistością, a co wyobrażeniem; konstruowaniem tego co może być opinią oraz pojawieniem się kłamstwa. Kiedy dzieci zadają pytania, często skierowane są do dorosłego, którego traktują i uważają za łącznika w zdobywaniu wiedzy. Dorosły pod postacią rodzica czy też nauczyciela, pomaga mu w uzyskiwaniu wiedzy. „I to właśnie jemu dziecko komunikuje stan swojej ciekawości.”

Jedną z kompetencji komunikacyjnych jest umiejętność formułowania pytań. Mówi się, że można pytać o wszystko, a pytanie uważane jest za impuls do myślenia, jak i za element oraz podłoże wyobraźni. Dodatkowo chciałam zwrócić uwagę na jeszcze jeden fakt, do którego przyczynia się komunikacja. Otóż, dzięki rozwijaniu działań komunikacyjnych dodatkowo wzmagamy aktywność poznawczą u dziecka. Opierając się o książkę Saturnina Racinowskiego w procesie komunikacji międzyludzkiej, pytania formułuje ten, kto:

- zazwyczaj czegoś nie wie, a chciałby się dowiedzieć
- wie, umie, rozumie, ale jest niepewny swojej odpowiedzi
- zna odpowiedź, ale dopytuje, aby była pełniejsza
- zna częściowo odpowiedź, ale nie jest pewny czy inni też ją znają
- czuje potrzebę nauczania, zaciekawienia, zainteresowania
- zamierza osobę niewiedzącą wyprowadzić z błędu –
- zamierza określić odporność na sugestie, samodzielność myślenia itp .

Podsumowując pytania pełnią w rozwoju dziecka wiele istotnych ról. Między innymi :

- pełnią rolę poznawczą świata, ponieważ są motorem do poznawania świata dla dziecka
- na podstawie zadawanych przez dziecko pytań (jego treści) możemy zdiagnozować jakie są jego potrzeby edukacyjne, czym się w szczególności interesuje, a także można sprawdzić prawidłowość rozwoju w sferze poznawczej
- pytania sprawiają, że dziecko chętnie jest do obserwowania, wyobrażania, myślenia, samodzielności i aktywności
- pytania wskazują poziom rozwoju poznawczego, np. na podstawie użytych przez dziecko zaimków, przyimków można określić jego rozwój gramatyczny.

Pojawianie się pytań traktuje się jako właściwość samodzielnego myślenia dziecka. Przez wiele lat sposób wykorzystania pytań przekształcał się, a mimo to ich funkcja w procesach poznawczych jest taka sama. Pytanie jest nadal jedną z najbardziej owocnych form komunikacyjnego rozwijania aktywności dziecka, ponieważ jest pomysłodawcą działalności poznawczej.

mgr Daria Garncarek

Bibliografia :

M. Grochowska, *Gestykulacja i mowa. O niewerbalnym komunikowaniu się dzieci w wieku przedszkolnym*, wyd. Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2002, s.118- 119

J. Bonar, A. Buła, *Miejsce oraz rola pytań uczniów i nauczycieli w wybranych dyskursach pedagogiki wczesnoszkolnej*, [w:] J. Bonar, A. Buła, *Poznać, zrozumieć, doświadczyć. Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, wyd. Impuls, Kraków 2013, s.101

J. Bonar, A. Buła, *Dziecięce pytania w przedszkolnej szkolnej przestrzeni edukacyjnej. Obecne i nieobecne potencjały*, [w:] J. Bonar, A. Buła, *Poznać, zrozumieć, doświadczyć. Konstruowanie wiedzy nauczyciela wczesnej edukacji*, wyd. Impuls, Kraków 2013, s.110

H. Depta, *Sztuka Pytania-pytania sztuki*, „Kwartalnik Pedagogiczny”, 2015/2, s.163

S. Racinowski, *Pytanie i odpowiedź*, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 1967, s.107-108

J. Juszczak- Rygało, *Działania komunikacyjne jako stymulator aktywności poznawczej dziecka*, „Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna”, 2/1 (10/1)/2017, s.58-59
<https://przedszkolenowiny.pl/wp-content/uploads/2020/05/Rola-pyta%C5%84-w-rozwoju-dziecka.pdf>